

Muziek noteren met de computer

Door Chrit van Rijt, hornblower@home.nl

Eerder verschenen in *Huismuziek*, voorjaar 2004

Huismuziek is een uitgave van Huismuziek, vereniging voor muziek en instrumentenbouw

Een moderne computer is een multifunctioneel gebruiksvoorwerp dat ook voor musici veel kan toevoegen aan hobby of beroep. Naast computerprogramma's om elektronische muziek te maken, eventueel in combinatie met keyboard of synthesizer, is er ook een ruime keuze aan programma's om bladmuziek mee te noteren. Een avondje surfen op internet levert een bonte verzameling muzieknotatieprogramma's op, variërend van professionele pakketten ter waarde van honderden euro's tot instapversies voor nog geen twintig euro. Het grootste deel van de gevonden programma's biedt een gratis "demo" versie aan, zodat je het eerst kunt uitproberen voor je tot aanschaf overgaat. Dit artikel geeft een beknopt overzicht van wat er zoal mogelijk is met een muzieknotatieprogramma.

Het meest voor de hand liggende voordeel van een muzieknotatieprogramma boven pen en papier is natuurlijk dat je met zo'n programma prachtige bladmuziek kunt maken, die dankzij de kwaliteit van moderne printers niet van "echt" drukwerk te onderscheiden is. Daarnaast kan een computerprogramma je helpen om snel en efficiënt te werken, doordat je gemakkelijk wijzigingen kunt aanbrengen of fouten verbeteren en uiteraard door de in vrijwel elk computerprogramma aanwezige "knip & plak" mogelijkheid. Een stukje notenbeeld dat je eenmaal hebt ingevoerd kun je gemakkelijk kopiëren op andere plaatsen in een muziekstuk. Vaak hoef je op die manier maar een paar nootjes te wijzigen om snel een groot deel van een muziekstuk te noteren (let maar eens op hoeveel herhaling er in een muziekstuk zit). Bijzonder handig is ook de mogelijkheid om een fragment, een regel, of een hele partituur ineens te transponeren of in een andere sleutel te noteren. Op die manier kun je partijen voor transponerende instrumenten (hoorn, klarinet etc.) gemakkelijk in een andere toonsoort zetten, bijvoorbeeld als ze door een ander instrument gespeeld moeten worden. Afhankelijk van de kwaliteit (lees: prijs!) van het notatieprogramma is het vaak ook mogelijk om "met een druk op de knop" vanuit een partituur afzonderlijke partijen voor (transponerende) instrumenten af te drukken. Tenslotte heeft het digitaal opslaan van bladmuziek het voordeel dat je de muziek via e-mail en internet gemakkelijk met anderen kunt uitwisselen (mijn oom in Bangladesh kon meteen gaan repeteren op de dag dat ik het arrangement af had!).

Er zijn twee manieren om in een computerprogramma muziek te noteren en alle muzieknotatieprogramma's maken gebruik van een variant van één van beide principes of een combinatie ervan. De eerste methode werkt als een "muziek typemachine". Als je de A intoetst wordt er een A genoteerd, voor een C gebruik je de C toets, de 4 geeft een kwartnoot aan, de 2 een halve, enzovoorts. De andere aanpak werkt net als potlood en papier, waarbij de muis het potlood vervangt. Je klikt met de muis om noten te "tekenen" in een notenbalk op het scherm. Bij vrijwel alle programma's zie je terwijl je werkt op het scherm het notenbeeld zoals het straks ook op papier zal verschijnen. Naast deze directe manier om noten in te voeren bieden de meeste notatieprogramma's de mogelijkheid om een MIDI bestand in te lezen of noten in te spelen via een op de computer aangesloten MIDI keyboard. (MIDI betekent "Musical Instruments Digital Interface", dit is een standaard manier om computers en elektronische instrumenten aan elkaar te koppelen.) De laatste manier om muziek in te voeren in een computer is met behulp van een muziekscanprogramma, waarmee je een gescande pagina bladmuziek kunt "vertalen" naar een digitaal formaat dat door muzieknotatieprogramma's gelezen kan worden. Deze methode is uiteraard sterk afhankelijk van de kwaliteit van de gescande bladmuziek.

Als je een muzieknotatieprogramma hebt uitgekozen en je bent een beetje gewend aan de manier van werken, kun je met de computer behoorlijk snel muziek noteren. Daarna is het echter nog best veel werk om de bladmuziek helemaal af te maken. Naast de noten moeten er immers nog tekens, boogjes en tekst ingevoerd worden en dat gaat over het algemeen een stuk minder vlot dan het invoeren van de noten. Als een mooi eindresultaat belangrijk is, bijvoorbeeld bladmuziek die vaak en door veel mensen gespeeld moet gaan worden, is het zeker de moeite waard om een muzieknotatieprogramma te gebruiken, maar voor bladmuziek voor eenmalig gebruik is het vaak sneller om pen en papier te nemen. Zelf kies ik nogal eens voor een combinatie van beiden: de noten print ik uit met de computer (goed leesbaar), maar tekens, boogjes en tekst voeg ik met pen of potlood eraan toe (snel en toch leesbaar).

De verleiding is natuurlijk groot om een bepaald programma aan te raden, maar ik denk dat de keuze voor een muzieknotatieprogramma toch erg persoonlijk is. Een belangrijke factor zijn uiteraard de eisen die een programma stelt aan je computer (voor Mac gebruikers is de keuze beperkt), maar daarnaast zul je ook moeten kunnen wennen aan de "look & feel" van een programma. Verder hangt het sterk van je eigen wensen (en je budget) af of je een eenvoudig of net een uitgebreid programma nodig hebt. Het beste advies is: proberen! Onderstaand overzicht bevat de basisspecificaties van een aantal muzieknotatie- of scanprogramma's. Meer informatie over de programma's is te vinden op de aangegeven websites, waar je ook demo versies kunt downloaden. Geïnteresseerden kunnen desgewenst via e-mail (hornblower@home.nl) meer informatie krijgen over mijn eigen ervaringen met de meeste van deze programma's. Let op: de aangegeven prijzen zijn richtprijzen die zijn overgenomen van internationale internetpagina's, de prijs in Nederlandse winkels kan behoorlijk afwijken.

programma	prijs	demo	OS	website	omschrijving
Capella 2004	€ 148,00	ja	Windows	www.capella.de	professioneel notatieprogramma
Capella 1200	€ 78,00	ja	Windows	www.capella.de	minder uitgebreid dan Capella 2004
Capella Scan	€ 148,00	ja	Windows	www.capella.de	muziek-scansoftware
Finale	€ 510,00	ja	Windows / Mac	www.finalemusic.com	professioneel notatieprogramma incl. SmartScore Lite muziek-scansoftware
Finale Allegro	€ 169,00	ja	Windows / Mac	www.finalemusic.com	minder uitgebreid dan Finale incl. MIDIScan muziek-scansoftware
Finale PrintMusic!	€ 59,00	ja	Windows / Mac	www.finalemusic.com	instapniveau incl. MIDIScan muziek-scansoftware
Finale Notepad Plus	€ 21,00	nee	Windows / Mac	www.finalemusic.com	Finale Notepad met MIDI ondersteuning
Finale Notepad	gratis	nee	Windows / Mac	www.finalemusic.com	zeer eenvoudig
SmartScore Pro	€ 339,00	ja	Windows / Mac	www.musitek.com	muziek-scansoftware en tevens notatieprogramma
SmartScore MIDI	€ 84,00	ja	Windows / Mac	www.musitek.com	muziek-scansoftware minder uitgebreid dan SmartScore Pro
Score Perfect Professional	€ 98,00	ja	Windows	www.scoretec.de	professioneel notatieprogramma
Score Perfect Standard	€ 39,00	nee	Windows	www.scoretec.de	minder uitgebreid dan Score Perfect Professional
Score Perfect Education	€ 14,90	nee	Windows	www.scoretec.de	zeer eenvoudig
Igor Engraver	€ 251,00	ja	Windows / Mac	www.noteheads.com	professioneel notatieprogramma in 2001 was dit programma nog helemaal gratis!
Encore	€ 339,00	ja	Windows / Mac	www.gvox.com	professioneel notatieprogramma
MusicTime Deluxe	€ 110,00	ja	Windows / Mac	www.gvox.com	minder uitgebreid dan Encore
Vivaldi Gold	€ 99,00	ja	Windows / Mac	www.vivaldistudio.com	professioneel notatieprogramma
Vivaldi Plus	€ 39,00	ja	Windows / Mac	www.vivaldistudio.com	minder uitgebreid dan Vivaldi Gold
Vivaldi PlayAlong	€ 19,00	nee	Windows / Mac	www.vivaldistudio.com	zeer eenvoudig
Vivaldi Scan	€ 119,00	ja	Windows / Mac	www.vivaldistudio.com	muziek-scansoftware
PhotoScore Professional	€ 319,00	ja	Windows / Mac	www.neuratron.com	muziek-scansoftware en tevens notatieprogramma
PhotoScore MIDI	€ 239,00	ja	Windows / Mac	www.neuratron.com	muziek-scansoftware minder uitgebreid dan PhotoScore Professional
PhotoScore MIDI Lite	€ 39,00	ja	Windows / Mac	www.neuratron.com	muziek-scansoftware zeer eenvoudig
Sibelius	€ 364,00	ja	Windows / Mac	www.sibelius.com	professioneel notatieprogramma
Music Publisher 5	€ 144,00	ja	Windows	www.braeburn.co.uk	professioneel notatieprogramma
Music Publisher 32	€ 76,00	ja	Windows	www.braeburn.co.uk	minder uitgebreid dan Music Publisher 5
MP Scan 1	€ 76,00	nee	Windows	www.braeburn.co.uk	muziek-scansoftware (uitbreiding voor Music Publisher 5 of Music Publisher 32)

programma	prijs	demo	OS	website	omschrijving
MP Scan 2	€ 93,00	nee	Windows	www. braeburn.co.uk	muziek-scansoftware (uitbreiding voor Music Publisher 5)